

LJUDSKI GLAS

POLITIČNI TEDNIK ZA SLOVENSKO LJUDSTVO.

Izhaja vsak petek in stane za vse leto 12 K, za pol leta 6 K in za četrt leta 3 K. Posamezna številka stane 30 vinarjev. Inzerati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljatve je frankirati in naslavljati na: „LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr., Učiteljska tiskarna.

O liberalcih.

Po naših trgih in vaseh prireja številne shode takomenovana »Jugoslovanska demokratska stranka«, ali kakor se na kratko označuje le s začetnimi črkami — J. D. S.

Že večkrat se je pripetilo, da so ljudje — kmetje in delavci — to kratko zamenjali z »Jugoslovansko socialno demokratsko stranko.« Ponekod misli ljudstvo, da je to socialistična stranka in že mnogi so se v tej zmoti vpisali v njeno organizacijo ter ji plačujejo tudi strankarski davek. Njeni govorniki klatijo na shodih, da je stranka za temeljite socialne in zemljiške reforme, da je socialna in demokratska. Vse to pa ni res.

Danes si to stranko oglejmo nekoliko pobliže. Odkod je, kdo so njeni predstavniki? — Pred vojno so bili to liberalci, stranka, ki je bila med vsemi na Slovenskem najbolj nazadnjaška in razupita vsled svoje nedoslednosti in neodkritosrčnosti. To je bila stranka velikih trgovcev, velikih birtov, dohtarjev in drugih škričev. Vse se je zbiralo v njenih vrstah, le ljudstvo ne. Zato je bila kljub svojemu denarnemu bogastvu pri vsakih volitvah tepena do fermenta. To je bila stranka, ki se je svoječasnno do zadnjega moža borila proti uvedbi splošne in enake volilne pravice, ki se je dosledno upirala vsaki socialni reformi, ki je sodila o ljudstvu, da je »zabito« in »neumno« in vsled tega nezmožno se vladati samo. Vojna in njene krvave posledice so tudi to stranko postavile pred nove naloge. Zavrgla je svoje staro ime »Narodno napredna stranka« in si je nadela nov plašč. Sedaj se imenuje

»Jugoslovanska demokratska stranka.« Na znotraj, v svojem jedru, pa je ostala stara. Ravno tisti ljudje ji stoje na čelu, ki so načelovali prejšnji narodno napredni stranki. Prej je bila izrazito meščanska stranka — to je s ponosom povdarjala sama — sedaj je kapitalistična. Liberalci in kapitalisti — to je bilo in je vedno eno in tisto. Da bi premotila ljudstvo, je iz raznih drugih programov pobrala razna gesla in se sedaj šopiri ž njimi kakor sraka s pavovim perjem. Kar jo kot takšno najbolj označuje, to je njeno navdušenje za monarhijo. Pred vojno in med vojno se je navduševala za bivše avstrijske cesarje in ni je bilo bolj črno-rumene stranke na vsem svetu od nje. Danes se liže novemu vladarju. O našem ljudstvu misli, da je zato na svetu, da bi njenim časti in bogastva lačnim voditeljem pomagalo na konjička. Stranka dobro vé, da so pri nas kapitalisti v veliki manjšini in da vsled tega v demokratični dobi ne morejo priti do zadostne veljave in moči. Zato se ji zdi potrebno, pridobiti si del ljudstva za sebe. Ljudje razmer ne poznajo, pa ji gredo na limance. Pozabljajo, da je liberalci kapitalist, vsled tega največji sovražnik vseh tistih, ki živijo od svojega dela, takšnega ali drugačnega. Jedro te stranke so kapitalisti, trgovci in veliki birti po deželi, nekateri škriči, ki še niso prišli do pameti, in pa vojni oderuhi. Vsi ti se boje ljudstva in njegovih računov, ki jih bo treba prej ali slej plačati.

To smo povedali, ker mora resnica na dan. Na kmetih, med priprostim in ubožnim ljudstvom liberalci nimajo kaj iskati.

Če se ljudstvu ližejo, delajo to v namenu, da ga zavedejo na kriva pota. Če bi se revno ljudstvo, ki danes komaj komaj prenaša težko breme življenja, dalo vpreči v ta nepravilni, kapitalistični voz, bi si samo naložilo šibo in pokoro, ki je ne zasluži. Ljudstvo naj bo svobodno, samo naj si dela postavbe, kakor to spozna za pravilno in sebi v prid. Ljudstvo ne potrebuje nobenih jerobov več — najmanj pa liberalnih kapitalistov, trgovcev in velikih škričev.

Povejte tem mladim dohtarjem, ki hodijo po vaseh in oznanjajo svoj lažnivi liberalizem našemu pametnemu, zbrhitanemu ljudstvu, da naj opuste to svoje delo, ki ne bo rodilo nobenega sadu. Laž nikoli ni rodila drugega ko laž, hinavščina zgolj spor, zmedo in gorje!

»Jugoslovanska demokratska stranka« je stranka liberalcev kapitalistov. Zato je protiljudska; kljub vsemu svojemu pavovemu perju je nedemokratična in nesocialna.

Zato jo ljudstvo odločno odklanja.

Dani se!

Iz Št. Ilja pri Mislinji nam pišejo:

Dobro se še spominjam, kako so se še pred to svetovno morijo ženece prekrizavale, ako so le kje slišale imenovati ime »socialni demokrat«. Spominjam se, kako se je ob splošni mobilizaciji govorilo vse vprek, naj si bo že v cerkvi ali zunaj cerkve: »Bog nas je kaznoval za naše pregrehe«. Danes nam je pa znano, da je bil to le bog kapitalistov in cesarjev. Oj ti kurja slepota, s katero smo bili mi takrat in mnogi še danes udarjeni.

Toda prišel je čas, ko se je začelo tudi pri nas svitati in nehote so se začeli ljudje

LISTEK.

F. E.:

Naša stara pravda.

Vsa nesreča in stoletna sužnost slovenskega naroda izvira od tod, da je imel doslej vedno tujec v rokah pretežni del našega narodnega imetja. Večina naših tovarn je last nemško-židovskih kapitalistov in naša najlepša polja so v rokah raznih nemških grofov in baronov. Nemški veleposestnik se je vsedel na naše najgostejše in najbogatejše gozdove, zato ni čudno, če se je obračal v vseh časih ves srd slovenskega kmeta proti tem tujim pijavkam in izkoriščevalcem. V našem kmetu je živela vedno le ena želja, otrestiti se te gospode, ki žanje od slovenskih kmetov na slovenski zemlji posejano pšenico in jo hodi zapravljati na tuje.

Vsa naša zgodovina je popisana v prvi vrsti z zonjem, ki ga je preli sloven-

ski — kmet-tlačan za svojega nemškega gospoda. Naša povestnica nam tudi pripoveduje, da se je naš kmet v vseh časih zavedal, da mu je bila ta zemlja le ukradena, zato tudi vso našo zgodovino pretresa en sam velik vzklík našega kmeta, ki se glasi: »Zemljo nazaj!«

Ko je pred več kot tisoč leti kraljeval pri nas še slovenski kralj Samo, je bila vsa zemlja last našega kmeta. Slovenci smo bili tedaj še pagani, kar pa ni bilo všeč našim krščanskim nemškim sosedom na severu. Pričeli so pošiljati k nam misijonarje. Ti niso mnogo opravili, zato so začeli razširjati Nemci med nami vero v Kristusa z mečem v roki. Po hudih in dolgotrajnih bojih so nam vsilili svojo vero, z njo pa tudi svojo oblast nad nami. V deželo so se počasi naselili nemški plemiči, ki so si sezidali na gričih utrjene gradove. S pomočjo svojih hlapcev so si podjarmili vse okoliške kmete in se polastili njegove zemlje. Kmet je postal tlačan. Od svojega pridelka si je smel obdržati le en del, dru-

gega je moral odrajtovati tujemu graščaku in poleg tega še obdelovati njegova polja ter ga braniti pred sovražniki. Pa tedaj se je že še izhajalo, saj graščak ni zahteval mnogo več, nego je porabil za sebe, svojo družino in pa razne vojne davke. Večino drugih potrebščin sta pa kmet in graščak kupovala v mestu za svoje pridelke.

Ko se je pozneje uvedlo denarno gospodarstvo in se posamezne potrebščine niso več zamenjavale za poljske pridelke in živino, ampak kupovale in prodajale za denar, je graščak zahteval od kmeta vedno več. Čim bolj se je razširjalo med gospodo razkošje in zapravljanje, tem večja so bila bremena, ki jih je moral nositi kmet. Razuzdanemu graščaku ni bilo nikdar dovolj denarja, zato je vedno močnejše izžemal svoje kmete.

To izžemanje je počasi doseglo takomero, da ga kmet ni mogel več prenašati in že v zgodovini XV. stoletja beremo, da so se kmetje tu in tam uprli svojemu

je izpraševati: »Čemu pa naj vendar vzdržujemo vse te cesarje, prezidente ter člane raznih zbornic in ministrstev, če nimamo ničesar od njihovih obljub, kvečjemu, da nas obdarijo sem ter tja s kakim bratomornim klanjem. Zakaj vzdržujemo vendar te armade z generali, godbo, konji in bobni? Čemu vzdržujemo take sodnike in državne pravdnike, ki v državljanskih zadevah ne odločujejo po pravici in v korist ljudstva, čemu takšne davkarje, čemu duhovnike, ki pridigujejo le v svojo korist. Čemu so ogromni kapitali v privatnih rokah, ko bi lahko prinašali korist vsem, če bi postali skupna last.

Vse to in še mnogo drugega so začeli pri nas ljudje premišljevali. Pravim premišljevali, kajti mnogi si vendarle še danes ne morejo izteptati iz glave kurje slepote, da bi spoznali, da more biti na svetu tudi drugače, kakor je sedaj. Oni mislijo, da zemlja rodi res le samo za eno vrsto ljudi in to za tiste, ki nič ne delajo, pa znajo dobro ljudstvo za nos voditi. Kljub temu se je začelo med našim ljudstvom vsestransko zanimanje za vzvišeno idejo socializma, dasi se je razvila ogromna protiaġitacija. Dosedanji zapeljivci pa so si izmislili tak način boja, da vprašujemo: Ali so ti ljudje že znoreli, ali šele bodo? Tako je na primer razvijal duhovnik svojo protiaġitacijo dne 19. 3. svojim vernim ovčicam pri Sv. Martinu pri Slov. Gradcu s tem, da je pridigoval: »Posnemajte sv. Jožefa, on se ni vtikal v politiko, kakor vi. On je bil priden delavec in je delal od zore do mraka.« Še čudno, da je povedal, da je sv. Jožef z Marijo iskal svoječasno prenočišče, ni se ga pa usmilil noben bogataš in ga vzel pod streho, moral je med revne pastirje in ti so se ga usmilili. Na enak način se je izrazil tudi župnik rekoč: Kmetje združite se, kajti socialni demokratje so že blizu.« Vemo pa, da je hotel s tem reči: »Kmetje pomagajte mi, da se ustavimo resnici in pravici, bratstvu, enakosti in ljubezni.

Na podoben način se agitira tudi v Št. Ilju pri Mislinju, tam kjer rastejo med kmečkim ljudstvom socialni demokratje kakor gobe po dežju in kjer deli župnik cigarete onim, ki bi se naših javnih shodov ne udeležili. Toda ne moremo vam pomagati. Kar je vaša družba sejala 4 leta, to sedaj žanjete. Ako pa hočete še več sejati, bo vaša žetev še obilnejša. Predobro vas poznamo, kako vi ljubite kmečki in delavski rod. On vam je le tedaj ljub in drag, kadar gre za vaš nenasitni žep. Ravno v tej vojni se je pokazalo, komu ste naklonjeni in kako ljubite vi preprosto ljudstvo. Svetovali bi vam za to, da nas pustite pri miru. Skrbite raje, da se ne bo metalo v cerkvi vere in politike v eno vrečo. Kajti le s tem peša vera. Sploh pa pu-

stite politiko pri miru, kajti ljudstvo vam več ne zaupa, preveč ste ga opeharili in izmozgali v teh 4 letih vojne. Hujskali ste vse vprek proti Srbiji, a danes...

Vsem Št. Ilčanom pa kličemo: Vsi v socialno demokracijo, ako želite, da se otresemo militarističnega in kapitalističnega jarma. Le v naši stranki je rešitev iz današnje sužnosti. Berite naš »Ljudski glas«, zanesite ga v vsako hišo.

Vaš prijatelj.

Kmetijstvo in zadružništvo.

Izdane so prehodne odredbe o agrarni reformi, ki pravi, da se vsa veleposestva na ozemlju Srbov, Hrvatov in Slovencev razlašajo. Razlašeno zemljo naj dobijo oni državljani, ki se bavijo z obdelovanjem zemlje, a jo imajo doslej premalo, ali pa sploh nič. Nastale bodo torej kmetije, ki bi prehranjevale srednje veliko družino. Upajmo, da pride kmalu do delitve veleposestev, ker smo mnenja, da bodo osrednji urad za agrarne reforme v Belgradu, kakor tudi posamezni za to delo ustanovljeni pokrajinski uradi storili svojo dolžnost ter kolikor mogoče hitro proučili kmetijske razmere poedinih krajev in določili, kaj je smatrati za veleposestvo, ki naj bi se razdelilo.

Pri nas v Sloveniji ne moremo upati, da bi delitev zemljišč popolnoma rešila našega kmeta dosedanjega žalostnega položaja. Premalo je pri nas veleposestev (so večinoma gozdi, ki se bodo podražili), da bi mogli zadovoljiti vse, ki bodo povpraševali po zemlji. Dati se je ne bo moglo vsem v ožji domovini, dobili pa jo bodo morda v Slavoniji, Banatu in sploh na jugovzhodu naše nove države, kjer se razprostirajo ogromna posestva, ki so sedaj last samo enega mogotca. Zato pa pride pri nas izseljevanje za one, ki se hočejo pečati s kmetovanjem, pa nimajo dovolj zemlje, v precejšnji meri v poštrev. Prepričani smo, da bi se naši ljudje tudi kmalu privadili na tamkajšnje razmere, posebno še zato, ker so naravni pogoji za kmetovanje med našimi brati na jugu ugodnejši, kakor pa pri nas.

Naj bo že kakorkoli, eno je gotovo, da bomo le tedaj imeli dobiček od teh preuredb, če bomo novodobljeno zemljo in tudi vsa naša stara posestva obdelovali pridno in po tehnično strokovnih navodilih. Kmetovati bo treba času in razmeram primerno. Zategadelj storimo to, kar so storili posestniki Švice in Danske, da so se organizirali v zadrugah. Spoznajmo, da se potom zadružništva goji kmetova složnost, pridnost in izobrazba, za kar imamo dosti dokazov iz onih dr-

žav, ki stoje na višku umnega gospodarstva. Zadružnim potom naj se dobavlja vse kmetijske potrebščine in potom za drug naj se razpečavajo vsi za prodajo namenjeni pridelki. Prekupčija, od katere imajo dobiček le oderuhi, naj se izključi. Po kratki poti morajo dospeti poljski pridelki v roke delavcev, kateri so plačevali visoke cene za hrano in živež prekupčevalcem, ki so znali prekaniti kmeta, da jim je oddajal blago po nizkih cenah. Zato sta kmet in delavec še dandanes uboga para, dočim prekupčija cvete in se redi od tujih žuljev. Premostiti je treba prepad med kmetom in delavcem ter pokazati in pregnati pravega krivca tega umetno napravljene spora. Kmetijske koristi zahtevajo, da snujemo zadrug in razvoj zadružništva mora iti za tem, da so vse zadruge poljedelskega značaja med seboj združene v osrednji zadružni zvezi. Na ta način se naberejo majhna denarna sredstva v veliko vsoto, potom katere bi mogle zveza in posamezne zadrug izvrševati svoj namen. Zadrug bi razpolagale z vsemi sredstvi (stroji, umetnimi gnojili itd.), ki so potrebna za dobro obdelovanje zemlje; zato bi se pa tudi na razlaščenih zemljiščih še mnogo več pridelovalo, kot pod starim lastnikom. Doprinesli bi dokaz, da z delitvijo zemlje ne bo padla njena plodonosnost in da so zahteve po kmetijah, ki bi prehranjevale srednje veliko družino povsem opravičene.

Mimogrede naj omenimo živinorejske zadrug, ki imajo namen pospeševati rejo plemenske živine, s katero bi lahko zalagali ostale pokrajine naše države, kajti umljivo je, da z rejo klavne živine ne bomo mogli konkurirati z našimi brati na jugu. Za nakup dobrih plemenjakov in plemenic pa je treba denarja, katerega ne zmore eden posestnik, zato naj si jih nabavi zadružnim potom več posestnikov skupaj. Isto velja za mlekarske, sirarske, vinske i. dr. zadrug, ker je vsekakor potrebno za dobro izdelavo in za uspešno prodajo izdelkov precejšnjega obratnega kapitala.

Ne bo odveč, če posvetimo nekaj več besed strojnimi zadrugam, ker ravno stroji bodo imeli velik pomen za razumno obdelovanje polja, posebno pa še pri obstoječih in pri bodočih razmerah, ker je vedno manj poljskih delavcev, kajti tudi ti so povsem opravičeni, da dobijo svoj delež pri razdelitvi veleposestev. Pomislimo le na dejstvo, da z uporabo strojev opravljamo poljedelska dela navadno hitreje, bolj in pravilneje. Iz tega že neposredno sledi, da se morajo stroški za pridelovanje pridelkov zmanjšati in povečati čisti dobiček v kmetijskih obratih. V resnici se je n. pr. zračunalo, da so stroški pri mlatvi

gospodu, a take krajevne pobune seveda niso mogle roditi kakih vidnih uspehov. Upori so bili hitro zadušeni in kmetje izročeni še večjemu zatiranju, a uporni duh se ni dal več zadušiti. Kmetje so se vedno bolj ustavljali vedno večjim davkom in bremenom ter vedno glasneje zahtevali starih pravic. »Stara pravda«, oprta na »božjo pravo«, to je na nauk evangelija, ki nikjer ne dovoljuje tlake in desetine, je postalo njihovo geslo. Ker so bile tudi vse prošnje do cesarja za uveljavljanje starih pravic zaman, so se začeli pod tem geslom zbirati v »slovensko kmetško zvezo«, ki je uprizorila prvi veliki upor slovenskih kmetov leta 1515. Baje se je tedaj dvignilo po naših deželah do 80.000 kmetov, ki so požgali mnogo gradov in samostanov. Cesarska vojska in plemstvo je pa ta upor kmalu zadušila, pobesila in pobila upornike, požgala kmečke domove in naložila kmetom nov »puntarski davek«.

Misel na upor pa ni zamrla v kljub težkemu porazu. Kar so začeli očetje, so nadaljevali sinovi, le bolj premišljeno

in smotrno. Oni so se sedaj že zavedali, kaj hočejo in to je najlepša poteza velikega slovensko-hrvatskega kmetškega upora iz leta 1573. Začel se je ta upor na Hrvatskem, kjer je kruto zatiral svoje podložnike graščak Tahy. Iz tega središča okrog Stubice in Suseda se je začela širiti uporna agitacija po vseh slovenskih in hrvaških deželah. Uporniško znamenje je bil bršlin in zimzelen, soseske so pa dobivale petelinova peresa, kar je pomenjalo, da se vabijo k pristopu v kmetško zvezo. Na čelu vsega gibanja so stali trije možje: Matija Gubec, Andrej Pasa-nec in Gusetič, za vrhovnega vojaškega poveljnika je bil pa določen Ilja Gregorič, rodом Belokranjec, ki se je v mladih letih boril kot vojak proti Turkom.

Po skoro enoletnih pripravah so se 29. prosinca 1573 prvi vzdignili hrvaški kmetje. Napotili so se proti Štajerski. Osvojili so Krško, razrušili mnogo gradov in pobili brezsrčne graščake. Pa tudi gospoda ni bila nepripravljena. Zbrali so štajersko, kranjsko, koroško in hrvaško

deželno brambo in se na južnem Štajerskem, pri Kozjem in ob Sotli, postavili proti upornim kmetom. V prvih dneh svečana 1573 so se spopadli. Junaško so se bili kmetje, na tisoče jih je padlo, a končno so le podlegli bolj oboroženi in organizirani cesarski vojski. Ujetnike so obešali na drevesa pred kmečkimi hišami. Gubca so pa odpeljali v Zagreb, kjer so ga na javnem trgu posadili na razbeljeni železni prestol in mu zabili na glavo razbeljeno železno krono z dolgimi žreblji. Tako je poginil v nepopisnih mukah Gubec, »kmetški cesar« imenovan.

To je bil zadnji in tudi največji poizkus slovenskih in hrvaških kmetov, doseči »stara pravdo« in svobodo. Niso je dosegli v kljub velikim in strašnim žrtvam. Padle so najboljše moči, zato se pri nas kmetški upor odslej niso več pojavljali. Onemoglo je obležalo slovensko telo na polju tega veličastnega socialnega boja. Slovenski kmet-tlačan je bil brezpraven izročen na milost in nemilost nemškemu graščaku. (Konec prih.)

žita z mlatilnico za 30 % nižji, kakor pa če bi otepavali snope s cepom. Dognano je tudi, da pride košnja s strojem za 22 % in žetev žita s strojem za 30 % cenejša, kakor pa če bi to delo opravljale delavske moči. Samoobsebi je umevno, da se te številke ravna po krajevnih razmerah, in da so v različnih krajih različne. Razumljivo pa je tudi, da bodo prihranki na stroških za pridelovanje tem večji, čim več se stroji rabijo in čim večje mezde bi bilo treba plačevati delavcem, ki bi izvrševali delo strojev.

Vpeljavo strojev v poljedelske obrate pa je treba tudi zaradi tega zagovarjati, ker je dobro in pravočasno obdelovanje zemlje, dobra in pravočasna sprava kmetijskih pridelkov največkrat odvisna od vremena. Lepo vreme n. pr. ob času košnje ne prihrani kmetu le mnogo dela, temveč tudi ugodno vpliva na kakovost (dobroto) pridelanega sena. Brez dežja spravljena krma ima veliko več redilnih snovi, kakor pa ona, na katero je po več dni deževalo. Verjetno je, kar so dognali strokovnjaki, da se za 18 do 20 % manj sena spravi, če je močil pokošeno travo ali pa napol suho seno po več dni dež. Take trditve in skušnje nas privedejo do zaključka, da je o pravem času in hitro storjeno delo največkrat odločilnega pomena za obrestovanje kmetijskih obratov. In ravno vporaba strojev v kmetijstvu ima namen in bo pripomogla k temu, da bo šlo poljedelsko delo hitreje od rok in da se bo odvisnost kmetovanja zmanjšala od vremenskih pojavov.

Naštejmo po možnosti vse koristi, ki jih nam prinaša vporaba strojev pri obdelovanju polja in sploh v kmetijstvu:

- 1.) s stroji si prihranimo delavske moči;
- 2.) s stroji pospešimo delo in na ta način zmanjšamo odvisnost kmetovanja od vremena;
- 3.) s hitro in o pravem času storjenim delom dosežemo, da se kmetije višje obrestujejo;
- 4.) po izvedbi agrarne reforme, ki bo določila obseg srednje velikih kmetij, bodo večalimani izenačene delavske moči na vse štiri letne čase in le s stroji bo mogoče obvladati delo, ki se v kmetijstvu nakopiči, na primeroma kratko dobo.

Od pravilne in dobre uporabe strojev ima kmetijstvo obilo koristi. Ravnotako je pa tudi umevno, da so nakupni stroški preveliki; zato si jih posamezni posestniki ne morejo nabaviti sami. Pa tudi če bi si stroje kupili, bi njih mala posestva ne dopuščala zadostne vporabe teh strojev. Par dni v letu bi tekale mlatilnice, slamoreznice, sejalnice, v katerih bi ležala velika vsota denarja, ne da bi dajala primernih obresti. Zato so imeli ravno veleposestniki z ozirom na vporabo strojev veliko prednost pred malimi kmeti, ker so njihova velika zemljišča dopuščala v večji in zadostni meri izrabo strojev. Vsekakor pa tudi mali kmetje lahko postanejo deležni teh dobrot, če se združijo s svojimi sosedi v zadrugo, katera nabavi vse potrebne stroje za njihovo skupno vporabo.

Strojne zadruge naj bi se ustanovljale po Raiffeisnovem načinu z omejeno zavezo in s precejšnjimi deleži, ker poslovanje teh potrebuje velikega obratnega kapitala. Neobhodno potrebno je, da ima zadruga natančen poslovnik, kateri določa stroje v porabo. Pravila zadruge naj bodo kdaj in v kakem sporedu dobijo člani ločena od poslovnika, ker je tega treba večkrat spreminjati, kar pa lahko stori sklepni in pravilno sklican občni zbor zadruge. —ov.

Širite naš list!

Po svetu.

Mirovna konferenca

se še vedno posvetuje, a kakor je videti, brez vsakega uspeha. Par mesecev že narodi drago plačujejo te gospode, da bi ustvarili človeštvu pravičen mir, a njim se pa prav nič ne mudi. Prišli menda niso še do nobenega sklepa. Kako tudi? Ententa je zmagala, vsak se pa smatra za prvega zmagovalca in sedaj bi vsak pobasal najraje kar vse. Posebno Francozi in Italijani ne poznajo v svoji požrešnosti prav nobenih meja. Sedaj se govori, da Ameriki in Angleški vedno bolj preseda francoski in laški imperijalizem in da se nasprotje med ententnimi državami vedno bolj poostruje. Res, radovedni smo, kako dolgo bodo narodi še trpeli to umazano komedijo, ki jo igrajo v Parizu.

Italija in Jugoslavija.

Italijanska vlada je menda znorela. Ona ne zahteva le naše slovenske Primorske, ampak še Reko, Dalmacijo in, čujte, tudi pretežni del naše Notranjske, čudno, da ne kar cele Jugoslavije. Svoje zahteve podpirajo z najnesramnejšimi lažmi, obrekovanjem, v okupiranem ozemlju pa divjajo vedno bolj. Dan na dan beremo o barbarskem laškem gospodarstvu med ubogim ljudstvom, ki je po milosti »demokratske« entente izročeno v njihovo »varstvo«. Pa, upamo, da to ne bo trajalo več dolgo. Italijansko ljudstvo je sito svoje imperijalistične vlade, ki stoji le v službi kapitalistov, in njihov glas postaja vedno glasnejši, zlasti delavstvo se je postavilo odkrito na stran ruskih boljševikov. Mogotci s svojo nesmiselno politiko povsod sami izzivajo trpeče ljudstvo, a gorje jim, ko prikipi mera do vrhunca.

Francoski tiger.

Kakor posnamemo po zadnjih poročilih, prihajajo na Francoskem k pameti. Doslej je vodil vso francosko zunanjo in notranjo politiko ministrski predsednik Clemenceau, mož brezobzirne in nasilne narave, zato »francoski tiger« imenovan. On je bil nositelj imperialistične smeri na mirovni konferenci ter je hotel popolnoma zadušiti premagano Nemčijo ter jo oropati najbogatejših pokrajin. Njegov načrt je bila tudi vojna proti ogrskim in ruskim boljševikom, da bi tako po vsej Evropi zmagal militarizem in meč proti pravici in ideji samoodločevanja. Podpirala je njegovo politiko samo Italija, ki je zasledovala enake cilje: Anglija in Amerika sta se pa pod pritiskom zmagojučega demokratizma vedno močneje upirali taki divjaški in znoreli politiki. Ta mož je sedaj padel in njegov naslednik bo baje zmerni Briand. Vrglo je Clemenceauja francosko ljudstvo, zlasti delavstvo, ki je začelo slutiti, kam vodi taka politika. Tako izginjajo, počasi sicer, a za večne čase ljudje, ki se med vojno niso naučili ničesar.

Iz Bulgarije

že dolgo ni nobenih zanesljivih vesti več. Kaj je to mir pred viharjem? Dežela je v obupnem stanju. Ker je vsak promet ustavljen, umira ljudstvo od lakote in tudi kmetijstvo je popolnoma propadlo. Tam so imeli kmetje največ zaslužka s pridelovanjem rožnega olja in tobaka. Vse to je sedaj propadlo, ker nimajo kam izvažati. Ni čudno torej, če ljudstvo sedaj uvideva, kam je privedla preje cvetočo državo zločinska politika kraljeva. Ta je sicer pravočasno odnesel pete maščevanju ubogega ljudstva, a kakor je videti, so Bulgari do grla siti svoje dinastije in bodo preje ali sleje pogladi tudi njegovega sina Borisa, ki sedaj ves v strahu čepi na omajnem prestolu. Da, da, prišli so časi čiščenja in pometanja.

Je že na vrsti!

Kdo? Rumunija, saj tam je sedaj najbolj treba osnaženja. Po skromnih poročilih, ki jih dobivamo od tam, vre po celi deželi in vlada komaj še kroti razjarjeno ljudstvo. Vso deželo imajo tam v rokah bojari (graščaki) in Judje, kmet pa je uboga raja. Ti mogotci so zapletli državo v dolgoletno vojno, v kateri je neizmerno trpela. Izstradana in oplenjena je danes dežela, ki se je preje valjala v izobilju in zato se tudi tam ljudstvu odpirajo oči.

Tudi Bavarska

se je 7. t. m. proglasila kot sovjetska (bolševiška) republika. To je žetev pariške setve. Kaj se mogotci, ki hočejo danes v Parizu odločevati o usodi sveta, še vedno ne bodo iztreznili.

Naročnikom in zaupnikom!

Prvo številko smo poslali mnogim na ogled in jih prosimo, da nam t a k o j pošljejo naročnino, ker prihodnjo številko bomo odposlali le plačnikom.

Zaupnike, ki so dobili po več izvodov, prosimo, da nam nemudoma pošljejo izpolnjeno naročniško polo, da bomo vedeli v koliko izvodih pošiljati list.

Vsi na delo, da zanesemo naše glasilo v zadnjo kočo.

Uprava »Ljudskega glasu«.

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6,
I. nadstropje.

Dopisi.

Iz Možic pri Prevaljah. V naši dolini je veliko industrije in delavstva. To je živelo pred in med vojno v največji revščini. Posebno trda jim je šla za mleko. Kmetje vsled pomanjkanja krme ne morejo prerediti dovolj krav in dobe mleka komaj za dom. Največji in najlepši travniki so namreč last grofa Thurna, ta gospod pa seveda za potrebe delavstva nima mnogo smisla. Kdaj se bo Jugoslavija otresla in iznebila teh tujih krvososov, ki so se ugnezdili na naši zemlji in pijejo našo kri? Prepričani smo, da ima naša nova država za vse dovolj dela in dovolj dobrega jela, pomesti bo treba le z onimi, ki so dosedaj na škodo drugih dobro jedli, a nič delali. Med te spada tudi naš grof Thurn, kateremu bo treba pokazati pot proti severu.

Sv. Rok pri Rogatcu. Pri nas so razmere skrajno žalostne. Ni ne dela in zaslužka, ne jela. Po vseh državah se je že začelo z delom za razdelitev veleposestev, le pri nas še ni ne duha, ne sluha po kakih resnih ukrepih in gospoda Windischgrätz še vedno nemoteno sedi na svojih velikanskih posestvih, mi mali kmetje, obrtniki in invalidi pa stradamo. Res ne gre nam v glavo, da je za nemško gospodo pri nas še vedno pogrnjena miza, za slovenskega reveža se pa ne zmeni nihče. Uradniki, trgovci in drugi taki neinčurji se še vedno šopirijo po naših krajih. Prosimo našo slavno vlado, da že enkrat stori potreben red in dokaže, da smo vendar Slovenci gospodarji na slovenski zemlji.

Iz Šmihela pri Novem mestu nam pišejo: Med našim ljudstvom vlada silno ogorčenje, da vlada še vedno ni odstavila bogataša, oholega birta, zanikrnega župana, šusteršičijanskega deželnega poslanca in splošno nepriljubljenega človeka, ki sliši na ime Zirc, po domače Štembur. Ljudstvo ogorčeno protestira, da se naša deželna vlada prav nič ne ozira na splošno željo vse občine in menda čaka, da bomo napravili sami red. Sedaj nismo

več v Avstriji in tudi klerikalna stranka je že davna doigrala med nami, zato zahtevamo, da se tega človeka nemudoma odstrani. On je podpisal za občno lepe tisočake vojnih posojil, ta so sedaj izgubljena, plačal pa jih seveda ne bo Štembur iz svojih velikih vojnih profitov, ampak navalili jih bodo kar nam, ubogim davkoplačevalcem. Prav dobro nam je tudi v spominu še, kako je vodil ta župan občinsko aprovizacijo. Z eno besedo: Ljudstvo ga ne mara več in proč z njim. — Pri nas vlada splošno zanimanje za »Ljudski glas«. Lagali in farbali so nas dolga leta različni klerikalni in liberalni časopisi, zato smo sklenili, da pomečemo sedaj te ven iz naših hiš in se vsi naročimo na »Ljudski glas«, da enkrat izvemo, kako se za našimi hrbti baranta za našo kožo. Veliko zanimanje vlada med nami tudi za kmečko organizacijo, v kateri se bomo združili prav vsi, ker vemo, da je le v slogi moč in da le tako izrinemo iz naše srede razne krive preroke, ki so nas doslej vodili za nos in ki so imeli za kmeta vedno polna usta lepih besed, za hrbtom so pa prodajali njegovo kožo. (Op. uredn. Vrlim Šmihelčanom toplo priporočamo njihovo organizacijo in jih opozarjamo na prihodnje številke »Ljudskega glasu«, v katerih bomo o naši kmečki organizaciji izpregovorili nekoliko obširneje.)

Iz naše države.

■ Iz naše države. ■

Proračun. Naš finančni minister je predložil državnemu predstavništvu v Belgradu proračun za mesec april, ki je zelo poučen in značilen. Kakor je videti, se nekateri ljudje med vojno niso prav nič naučili in ne vedo, da ljudstvo ni več pripravljeno dajati davkov zato, da se jih porabi za militarizem. V proračunu namreč zahteva vojno ministrstvo celih 52 milijonov dinarjev, vsa ostala ministrstva skupaj pa 53 milijonov. Naša »jugoslovanska demokratska stranka« je seveda navdušeno ploskala tem številkam in kakor nekoč v avstrijskem parlamentu, tudi sedaj do zadnjega glasovala za prokleti militarizem, ki je prinesel toliko gorja vsemu človeštvu. Kmetje, zapomnite si, zakaj hočejo liberalci porabiti davke. Klerikalci seveda niso za las boljši.

Interpelacijo glede sklicanja deželne zbornice za Slovenijo je stavil na seji deželne vlade poverjenik za socialno skrb sodrug Prepeluh. Res, skrajni čas bi bil, da se ustreže tej splošni zahtevi, ki bi mnogo prispevala k pojasnitvi položaja. Radovedni smo že, kdaj bo zmagal pri nas demokratizem.

Pomilostitev za politična in manj pomembna kazenska dejanja je predlagal na seji deželne vlade poverjenik za socialno skrb sodrug Prepeluh. Sem spadajo vse politične kazni in razne obsodbe, ki so se izvršile zaradi potvarjanja potnih listov in aprovizacijskih kart pod pritiskom zlasti prejšnjega režima in v sili.

V opoziciji. Ko se je podrla Avstrija in je prevzela pri nas vso oblast v roke Narodna vlada, v Belgradu pa skupna vlada, so se izrekli tudi zastopniki delavstva za sodelovanje pri vladi. Ni bilo lahko vvesti se z našimi liberalci in klerikalci k eni mizi, kakor je izključeno, da bi se mogla kdaj bratiti oholi bogatin in revež. A socialna demokracija je hotela pokazati dobro voljo in posvetiti vse moči blaginji celokupnega naroda. V ljubljansko pokrajinsko vlado sta stopila A. Kristan in A. Prepeluh, v skupni vladi v Belgradu pa sedi naš zastopnik v osebi ministra Karača. V začetku je šlo dobro. Kakor hitro so se pa poglobili prvi viharji preobrata, so pa postale nasprotne stranke, misleč, da nas ne potrebujejo več, takoj silno ohole. Posebno se odlikuje v taki zabiti domišljavosti in oholosti stranka ljub-

ljanskih doktorjev in njihovih somišljenikov po Hrvatskem in Srbskem. Ti ljudje si domišljujejo, da je sedaj prišel dan njihovega vladanja in začeli so že kazati rožičke. Doma si ne upajo posebno na dan, zato pa prihajajo s pravo barvo na dan v Belgradu. Vsa belgrajska vlada stoji namreč pod njihovim vplivom, zato je pa tudi politika te vlade kakor brez glave in tira vso državo v polom. Na ljubo hrvatskim judom in vojnim dobičkarjem so proglasili svobodno trgovino, to se pravi, da sme ta zalega sedaj javno dreti stradaljoče ljudstvo, kar so delali prej le na skrivnem. Ta liberalna vlada je dalje ukazala zapreti vse meje in prepovedala vsako trgovino z inozemstvom, to se pravi, da bomo odslej trpeli še večje pomanjkanje najpotrebnejših stvari (sladkorja, modre galice itd.) kot do sedaj. Ta liberalna vlada zatira danes po Hrvatskem in Srbiji še bolj svobodo, kot jo je pa zatirala Avstrija. In tako dalje, z eno besedo, liberalna vlada tira državo v prepad, ljudstvo pa v obup. Umevno je, da v taki vladi socialisti ne morejo več sodelovati, odstopili so in napovedali vladi boj. Če odstopita tudi naša zastopnika v ljubljanski vladi, še ni gotovo.

Nov minister. Namesto odstopivšega ministra za socialno politiko je bil imenovan Slovenec J. Gostinčar.

Liberalci in mi. Že zadnjič smo omenili, kako naduti so postali liberalni advokati, vojni dobičkarji in drugi taki zapeljivci našega naroda, ki slišijo na ime »jugoslovanska demokratska stranka«. To nam je iznova potrdil poglavar štajerskih liberalcev, dr. Kukovec, ki v celjskem liberalnem glasilu »Nova doba« govori o opozicijski taktiki naše stranke v Belgradu. Med drugim pravi ta samozavestni gospod tudi: »S tem je pač odpadla podlaga za sporazum tudi med slovenskimi strankami in pripraviti se nam je na boj razmerje s socialnimi demokrati. Morebiti je tudi za nas boljše, da prej nego slej pride do jasnosti.« Tako torej. Bojeviti so postali naši liberalčki, to je ona stranka, ki je le po milosti ostalih strank prišla zopet nekoliko do sape in zbrala svoje razcefrane ude. Mesto, da bi na kolenih hvalila Boga, da je naš narod ne iztrebi z ognjem in mečem, hoče sedaj kar naenkrat igrati vlogo ježa, ki je izrinil gostoljubno lisico iz njenega lastnega zavetišča. V objestnosti in nadutosti se s temi ljudmi res ne more primerjati nobena stranka. Sedaj so nam torej ti ljudje napovedali boj. No, liberalci, mi ga sprejemamo prav radi, a jamčimo vam tudi, da vas bo po tem boju še bolela glava, če jo sploh odnesete. **Kmetje in delavci, reveži in izkoriščanci vsega naroda, stotisoče vas je,** boj vam napoveduje peščica advokatov, škricov in podobnih vaših najzaveznejših sovražnikov, ki pa si hočejo z vašimi žulji basati svoje nehasitne bisage! Torej v boj! Do zadnjega moramo izčistiti našo lepo slovensko zemljo tega liberalnega mrčesa.

Liberalci (JDS) in kmetje. Neka krajevna organizacija JDS je poslala naši deželni vladi vlogo, kjer zahteva, da odstavi od službe generalnega ravnatelja »Slov. kmetijske družbe« G. Pirca, ki je osivel v boju in trudu za povzdigo kmečkega stanu. Ni na Slovenskem moža, ki bi mu morali kmetje izkazovati večjo hvaležnost, kot ravnatelju Pircu, sedaj se pa drzne kaka liberalna organizacija zahtevati njegovo odstranitev! Zakaj? Da bi se morda izročilo njegovo mesto kakemu liberalnemu advokatu?! Kmetje, poženite te ljudi iz svoje srede, kadarkoli se prikažejo med vas.

Advokatje dobe po 6000 dinarjev podpore, tako je sklenila belgrajska vlada, kjer imajo prvo besedo liberalci. Tako torej! Sedaj veste, kmetje, zakaj plačujete svoje davke. Zato, da si bašejo liberalni advokatje z vašimi žulji svoje žepe. In ta

sodrga si še upa zahajati med vas in vam vsiljevati svojo »jugoslovansko demokratsko stranko«.

Nove liberalne limance. Preteklo nedeljo se je zbralo v nekem ljubljanskem hotelu pod protektoratom nekaterih liberalnih kolovodij 60 ljudi. Sklenili so osnovati novo »neodvisno« kmečko stranko in pod to firmo loviti kaline za zloglasno JDS. K tej novi stranki se še povrnemo, za enkrat naše ljudstvo le svarimo, naj ne gre na te nove limance ljubljanskih liberalcev.

Zmote »Domoljuba«. V svoji letošnji 14. številki prinaša »Domoljub« uvodnik z naslovom »Socialna demokracija«. Članek skuša na kratko razložiti, kaj je socialna demokracija, kaj zahteva in kakih sredstev se poslužuje. Najpreje trdi članek, da je program socialistov »boj proti cerkvi in duhovščini«. To je čisto navadna izmišljotina in stalna fraza vseh onih, ki nas — prav nič ne poznajo, ali se nas pa tako boje, da hočejo s takimi lažmi plašiti in begati nepoučene ljudstvo. Mi zahtevamo svobodo in pravico za vse in tudi za cerkev in duhovščino, odločno odklanjamo le predprave, ki jih je odslej užival kak stan ali kaka družba. Enake dolžnosti in enake pravice za vse, pa naj bo to kmet ali duhovnik. K tej in ostalim zmotam »Domoljubovim« se še povrnemo. Zdi se nam pa, da se »Domoljub« precej boji nas in našega lista. Pa se bo moral že navaditi tudi »Ljudskega glasu« in kmetov socialistov.

Državna posredovalnica za delo. Meseca januarja se je osnoval v Ljubljani urad, ki ima namen preskrbovati brezposelnim delavcem, hlapcem, deklam itd. službe ter delodajalcem (gospodarjem) potrebne delavne moči. Da popolnoma iztrga posredovanje iz rok raznih zakotnih babnic, ki le izkoriščajo predvsem uboge posle, bo osnovala »Državna posredovalnica za delo po vsem slovenskem ozemlju svoje podružnice. Doslej že delujejo podružnice v Ljubljani, v Mariboru, v kratkem se osnuje podružnica v Ptuj in Celju, nato pa na Gorenjskem ena in ena za Dolenjsko. Uspehe ima doslej že prav lepe. Oglasilo se je doslej v državni posredovalnici že okrog 8000 strank, službe je pa preskrbela posredovalnica že preko 900 brezposelnim. Poslužujte se je.

Lov in ribolov. Zadnjič smo javili, da namerava proglasiti belgrajska vlada prost lov in ribolov. Ker ima ta zadeva svoje dobre in svoje slabe strani, prosimo vlado, da se v tej stvari ne prenaagli. Lov in ribolov sta tvorila doslej mnogim občanom prevažen vir dohodkov, če se pa sedaj vpelje prost lov, bo treba te dohodke seveda nadomestiti z novimi davki. Torej premislite dobro, predno se odločite!

Naša severna meja proti Nemški Avstriji še vedno ni določena, zato moramo vzdrževati proti Nemcem še vedno precej močno vojaško posadko, ki varuje našo mejo. Na Štajerskem je general Majster pravočasno ukrenil vse potrebno in zasedel s svojimi četami črto, ki teče nekako ob naši jezikovni meji, ki jo zahtevamo tudi kot državno mejo. Na Koroškem se je pa odlašalo in cincalo, zato so nas Nemci prehiteli in imajo danes zasedeno skoro ves slovenski del Koroške, ki ga mi seveda zahtevamo zase.

Boji na severni meji se še vedno nadaljujejo. Nemci neprestano rovarijo in napadajo, da bi nam iztrgali čim največ ozemlja. Kaj dela pariška gospoda, da še vedno ne določi meja, ker mi hočemo že mir in naše sinove domov.

Ustroj naše vojske. Po načrtu, ki ga je izdelalo vojno ministrstvo, se bo osnovalo v kraljestvu SHS 47 pehotnih polkov. Odpravijo se polki tretjega poziva, ki so bili do sedaj uvedeni v Srbiji, in naši črnovojniški polki. Vse kraljestvo se razdeli na štiri armadne oblasti.

■ Iz naše stranke. ■

Dne 13. aprila t. l. se vrši v mali dvorani »Union« važna seja izvrševalnega odbora naše stranke. Sklepe bomo objavili. Zato tudi ta dan ne bo shodov.

■ ■ ■ Prosveta. ■ ■ ■

Zemljoradnik je naslov lista, ki ga je začela izdajati »Narodna zemljoradniška demokratična stranka« v Srbiji. Tudi srbski kmetje se gibljejo!

Majski spis. Kakor pred vojno vsako leto, tako izda tudi letos jugoslovanska socialno demokratična stranka (JSDS) za praznik vseh zatiranih in revnih slojev — za prvi maj — posebno slavnostno knjižico, ki bo obsegala poučno in zabavno berilo. Stala bo 1 K. Naroča se v upravnistvu »Napreja«, Ljubljana, Frančiškanska ul. 6.

Maksim Gorkij, najslavnejši ruski pisatelj iz novejšje dobe, je slavil 26. marca svojo petdesetletnico. On je glasnik vseh zatiranih. Tudi na slovensko je prestavljenih že mnogo njegovih del, najlepša je »Mati«, ki se dobi po vseh knjigarnah.

Gospodarske vesti.

Cepilni tečaji za vinogradnike. V soboto dne 5. aprila ob devetih zjutraj priredi vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni trtnici v Novem mestu praktičen tečaj za cepljenje in siljenje ameriških trt, ki je največjega pomena za obnovitev naših vinogradov. Žeteli je obilne udeležbe od strani vinogradnikov.

Žveplo iz Italije. Med vojno, ko smo bili odrezani od Italije, je primanjkovalo tega sredstva za pokončavanje plesnobe na trtah in grozdju, vsled česar smo bili primorani rabiti druga nadomestila, ki pa nikakor niso tako učinkovita kakor pravo žveplo. Povpraševanje po žveplu je bilo tako, da so ga vinogradniki, če so ga le mogli kje dobiti, plačevali po 30 do 35 K za kg.

Sedaj se je pa Slovenski kmetijski družbi posrečilo skleniti kupčijo z italijansko tvrdko, ki nam naravnost iz Sicilije dobavi zadostno množino tega blaga, v prvovrstni kakovosti, t. j. »ventilato«, kakor ga ravno rabimo za naše vinogradnike. Kakor smo izvedeli v zadnjem času, pluje to blago proti Trstu in pričakovati ga je v par tednih v Ljubljani. **Cena mu bo 4 do 5 K za kg.**

Ta cena je vsled tega tako visoka, ker ima naša krona v inozemstvu tako nizko vrednost. Ker mora Slovenska kmetijska družba plačati blago takoj, ko pride do Logatca; torej predno ga dobi v roke, se pozivljajo vsi vinogradniki; ki si ga hočejo naročiti, naj nemudoma priglasijo potrebno množino in plačajo zanjo naprej po 3 K za kg, ostalo bodo poravnali ob prejemu blaga, ko bo mogla družba natanko določiti njegovo ceno.

Semensko žito. Žitni zavod ima na razpolago nekaj vagonov ovsa, ki ga bo oddajal za seme. Žitni zavod upa, da prejme pravočasno tudi večjo množino ameriške pšenice in jarega ječmena. Zupanstva naj naznanijo takoj najnujnejšo potrebo spomladanskega semena okrajnemu glavarstvu. Razdelitev semena se bo vršila po komisijonarjih žitnega zavoda.

Prepoved izvoza konj. Deželna vlada za Slovenijo je v svoji seji dne 14. februarja t. l. sklenila, da se izvoz konj iz ozemlja Slovenije prepove do dovršenega pregleda ali klasifikacije konj. To je bilo potrebno zlasti z ozirom na dejstvo, ker so vojaški konji zanesli v naše kraje konjske garje, ki so se silno razširile. Razen tega se ponovno opozarja vse konjereje in posestnike konj v njih lastnem interesu, da je strogo prepovedana vsaka kupčija s ko-

nji, ki so bili last bivše avstro-ogrske armade.

18 milijonov kilogramov tobaka se bo letos proizvedlo v državi SHS. Bomo videli, če nas bodo še tako odirali ž njim?!

Bogastvo Češke na žitu. Od 1. novembra 1918 do 1. januarja 1919 je dala Češka naslednjo količino žita: 283.524 q pšenice, 662.682 q rži, 379.629 ječmena in 339.350 q ovsa, skupaj 1.665.185 q žita, ali 16.652 vagonov. Poleg tega je dala dežela slabšega žita: 22.911 q pšenice, 8105 q rži, 42.781 q ječmena in 215.033 q ovsa, skupaj 288.830 q ali 2888 vagonov; vsega skupaj 19.540 vagonov.

Proti vojnim dobičkarjem. V Nemčiji bodo zasegli vse v vojski pridobljeno premoženje, če presega vsoto 200.000 mark. To bi prineslo okrog 40 milijard. In pri nas?

Južna železnica. Denarne razmere južne železnice so vsled jako skrajšanega prometa slabe. Dohodki ne zadoščajo niti za pokritje obratnih stroškov. Uprava južne železnice je prisiljena, da se obrne do jugoslovanske, avstrijske in čehoslovaške vlade, da ji dajo predujem, da zamore vzdrževati velikanski obrat do ugodnejših razmer.

Kranjska veleposestva. Na Kranjskem imajo največja veleposestva knez Auersperg, ki poseduje 23.600 hektarov, knez Schönburg-Waldenburg 17.000 ha in knez Windischgratz 12.000 ha. Vsa ta ozemlja skupaj bi lahko preživela 5000 srednjih kmetijskih družin. Ven z njimi iz Jugoslavije!

Koliko vina se pridela na svetu? Produkcija vina v zadnjem desetletju znaša v posameznih državah v tisočih hektolitrih: Francoska 57.940, Italija 62.600, Španija 24.000, Portugalska 4500, bivša Avstro-Ogrska 3650, Nemčija 3100, Rusija 2600, Švica 700, Turčija in Ciper 1500, Grška 1225, Bulgarska 2200, Zedinjene države 1600, Argentinijska 1300, Chile 2100, Avstralija 370, Kap 200, Brazilija 320, ostale pokrajine 350.

Slive v naši državi. Srbija je še pred vojno pridelala in izvažala veliko množino sliv. Zadnji tozadevni statistični podatki so na razpolago iz leta 1908 in to leto je Srbija pridelala 5.300.618 kvintalov sliv. Večino sliv so izvažali v naravnem stanju, en del se je predelal v pekmez, dočim so se slabe slive porabile za žganje slivovke. Srbske slive so bile na zelo dobrem glasu, a glavna kupčija se je vršila od 1. septembra do konca novembra vsakega leta v Belgradu, Šabacu, Kragujevacu, Valjevu, Obrenovcu, Mladenovcu, Loznici itd. Leta 1908 se je izvozilo 490.400 kvintalov. Izvozilo se je največ v Avstrijo in Nemčijo, potem v Belgijo, Holandsko, Dansko, Anglijo, Švico in Rusijo in sicer v vrečah po 60 do 80 kilogramov ali pa v zavojih po 12 do 25 kilogramov. Znamenita je posebno srbska marmelada iz sliv, imenom »Pekmez«. Leta 1908 se je izvozilo 149.900 kvintalov. Slivovke se je isto leto našlo 397.579 litrov v vrednosti 18 milijonov dinarov. Se na boljšem glasu nego skrbske, so bosanske slive. V Bosni se prideluje še več sliv, nego v Srbiji. Saj so slive tvorile dosedaj enega glavnih izvoznih predmetov iz Bosne in Hercegovine. Upajmo, da se bo v bodočnosti ta panoga še bolj razvila.

Ušiva teleta maži z repnim oljem in izperli z janeževo izkuho.

Ušive kokoši skoplji v tobakovih izkuhi ali namaži z janeževim oljem. Kurnik pobeli in potresi z novim peskom in s pelinom.

Sladkorni kartel v Jugoslaviji. V Belgradu se je ustanovil kartel vseh tvornic sladkorja. Namen mu je, da regulira proizvod, prodajo in cene sladkorja. To se pravi po domače: vse se bo storilo, da bodo sladkorni kapitalisti lahko s združenimi močmi odirali naše kmete in delavce.

■ ■ ■ Za ženske. ■ ■ ■

Domači kvas. Zdaj manjka večkrat droži in gospodinja mora seči, kakor nekaj, po domačem kvasu, to je nekoliko podkvašenega testa zadnje peke. Večkrat toži, da je kruh kisel. Temu se odpomore, če zalije gospodinja kvas z vodo, kolikor rabi vode navadno za kvas, pa ne primeša moke. S tisto vodo zamesi kakor s kvasom in kruh ni kisel. Tako se je pohvalilo par gospodinj v Divači. Kvas se nastavi lahko tudi z drožmi ali s krvajco.

Petrolejeve madeže v lesenih tleh namaži z mešanico iz treh delov bele ilovice in enega dela ogljenokislega natrona in malo vode. Napravi gosto kašo in namaži zvečer pred ribanjem tla.

Jed, ki nasiti za tri. Operi pol litra belega fižola in razreži pol kilograma mastnega govejega mesa na kocke, razreži tudi celo čebulo, zmečkaj en paradiznik, deni dva stroka česna in lavorjevo pero, ščepec paprike. Vse to deni v lončen pisker, nalij vode, da stoji za prst nad fižolom, in porini v pečico, kjer se mora pariti 2 do 3 ure. Treba je večkrat zaliti z vročo vodo, ker ta jed, šobet imenovana, ne sme biti suha, mora imeti moč, kolikor gulaš. Osoli se, ko je skoraj kuhano.

Sir varuje bolezi. Resnica je, da so dočakali ljudje, ki so živeli ob siru, zdravo in visoko starost. Sir po kosilu pospeši prebavo in dela veselje do jedi. Človek, ki uživa redno sir, se ubrani lahko črevesnim boleznim, saj deluje sir kakor kislo mleko, kefir ali joghurt, ker ima v sebi bakterije, ki varujejo gnilobe, kar je še premalo znano. Sir ima v sebi zgoščene redilne snovi mleka, je torej eminentno živilo, in radi bakterij, katere vsebuje, je tudi zdravilo. Mnogo ljudi je, ki ne prenašajo sira ali si domišljujejo, da ga ne morejo prenašati. Taki naj si pozdravijo želodec s pelinovim čajem in naj začno počasi s sirom. Sir je treba dobro prežvečati in uživati s črnim kruhom ali s polento. Kjer je sir na jedi, ni treba masti. Majhen kosček sira zaleže za velik kos kruha. Star sir, pečen na žerjavici, ustavi grižo.

Obkladek za pekoče mehurje. Dve žlici ržene in dve žlici pšenične moke kuhaj na mleku, da nastane gosta kaša; primešaj žlico vinskega kisa, dve žlici medu in par brazd žefrana. Namaži na platno in naveži gorko. Dober je tudi obkladek iz pol kvasu, pol medu in en četrt mila. Se naveže mrzlo.

■ Drobiž. ■

Za pobijanje analfabetizma v Bosni-Hercegovini priporoča mostarska »Narodna Sloboda«, naj se v to svrhu izšolajo invalidi, ki naj potem po vaseh vodijo tečaje za analfabete. Podrejeni naj bi bili ti ljudski učitelji učitelju na najbližji ljudski šoli.

Žrtve španske bolezni v Indiji. Minister za Indijo je v angleškem parlamentu poročal, da je v Britski Indiji v letu 1918. umrlo vsled španske bolezni 5 milijonov ljudi.

Podmorski tunel med Angleško in Francijo. V angleški spodnji zbornici je državni kancelar Bonar Law izjavil, da se bo kmalu začel graditi podmorski tunel med Angleško in Francijo. Pri tem bo za poslenih na tisoče demobiliziranih vojakov-delavcev. Načrti za novi tunel so že izdelani. Izdelal jih je angleški inženjer Francis.

Kaj pravijo boljševiki o mirovni konferenci. Zinovjev je pred sovjetom v Petrogradu držal sledeči govor: »Prepričan sem, da veste vi vsi, da se je zbrala v Parizu, recimo, mirovna konferenca. Kakor že bodi, to niso reprezentanti človečanstva, ki so se zbrali v Parizu, temveč

navadni reprezentanti bank in drugi t-tovi. Tam so se zbrali delegati petih delov Evrope in Zjedinjenih držav, ki imajo vedno polna usta, dočim morajo reprezentanti malih držav držati jezik za zobmi. Kakšnih dvajset individujev se je vteplo v glavo, odločati o usodi sveta. Eno prvih vprašanj, postavljeno od te bande t-tov, naj bi odločalo o usodi Rusije. Francoski bankirji so imeli namen poslati armada v Rusijo, da bi tu uničila ruske delavce, za kazen, ker noče Rusija plačati 20 milijardov carskega dolga.

Židov je na Dunaju sedaj po najnovejši statistiki 400.000.

Blokada. Sklenilo se je odpraviti blokado ne samo proti Poljski in Estonki, temveč tudi proti Nemški Avstriji in proti pokrajinam, ki so jih zasedli Srbi in Rumuni. Mednarodna komisija s sedežem na Dunaju naj bi izvoz iz Nemške Avstrije v Nemčijo zabranjevala.

40 milijard na morskem dnu. »Le Matin« je priobčil nekaj podatkov o zakladih, ki leže na morskem dnu in so bili med vojsko tja pogreznjeni. Do avgusta leta 1918. so potopila torpeda in pa mine najmanj 15 milijonov ton tovorov v vrednosti 40 milijard frankov. Anglija je začela z delom, da dobi vsaj del potopljenega bogastva zopet na dan, in podjetja k temu so se doslej nepričakovano dobro obnesla. Angleška družba »Salvage Section« je dvignila iz morskih globin doslej že 450 ladij, ki imajo vrednosti z vsebino tonaže, ki je ostala še nepokvarjena v ladjah, okroglo 750 milijonov frankov. Dela, združena z dviganjem ladij, je omogočilo dejstvo, da leži večina potopljenih ladij nedaleč od evropskega obrežja ter na mestih, ki ne dosežajo globine nad 100 metrov. Gotovo je, da se poslužujejo pri delu vseh tehničnih metod. Potapljači popravijo najprej pod vodo ladjo popolnoma, nato izsesajo vso vodo iz nje, tako da se dvigne ladja sama na morsk gladino. Ta dela pod vodo so omogočena z izpopolnjenimi skafandri, aparati za potapljače. Vsak potapljač ima pri sebi posodico z zgoščenim zrakom in aparat, ki meri množino izdihanega zraka. Zaradi genialne iznajdbe v akustični stroki, morejo potapljači med seboj pod vodo govoriti. S pomočjo moderne tehnike bo možno ohraniti veliko večino tega, kar je hotela ravnotako moderna tehnika — uničiti.

Južna Afrika je najmanj trpela med vojno. Norveški podkonzul Kittleson, ki se je vrnil iz Johannesburga, poroča, da Južna Afrika je najmanj trpela med vojno. Živil je bilo dovolj, promet pa se je še pomnožil in je dovoz iz Zjedinjenih držav narastel za 100 odstotkov, izvoz tja pa za 300 odstotkov.

Mrzlo podnebje in rast živali. Po opazovanjih nemškega naravoslovca Bergmanna žive v mrzlem podnebju večje živali, ki rabijo večje telesne površine za oddajanje telesne toplote, živali v gorkih krajih pa ne rabijo toliko toplote, zato je tudi njih telesna rast manjša. Celo živali iste vrste so v mrzlih krajih telesno večje kot v gorkih krajih. Kot primer vam lahko služi gavran, ki se nahaja po vsi zemlji. V severnih krajih je gavran mnogo večji kot v zmernem podnebju. Pravi velikan pa je na visokih planjavah mrzlega Tibeta. Že gavran v gorkejših krajih Ogrske je mnogo manjši kot oni v Alpah. Največji gavrani se pa nahajajo v severnem delu severne Amerike. Isto se opaža tudi pri različnih sesalcih. Tako je tudi iltis v severni Švediji znatno večji kot oni v Španiji. Mravljinček v mrzlejši Tormaniji je večji kot v gorkejši Novi Gvineji. Isto se opaža tudi pri srni, kozi itd. Tudi pri ljudeh so severni prebivalci večji in močnejši kot oni iz južnih krajev. Prebivalci najmrzlejših delov južne Amerike so največji ljudje sploh.

Proti verižnikom je bosenska vlada strogo nastopila. Po trgovskih skladiščih v Sarajevu so našli ogromne zaloge sladkorja, soli, petroleja in vžigalic. Same take stvari, ki pri nas primanjkujejo.

Iz zgodovine zlata. Pridobivanje zlata potom pranja in topljenja je bilo v navadi že pri Egipčanih za časa četrte dinastije, tedaj leta 2000. pred Kristusom, in sicer v nubijski pokrajini. Pri Grkih je bilo za časa trojanske vojske zlato še nekaj zelo redkega. Za časa klasične dobe je bila Španija najbogatejša na zlato. V predrimskem času znani rudniki v naših deželah so bili v prvi dobi po Kristusu propadli, pozneje pa so se dvignili zopet in so dosegli v 15. in 16. stoletju višek. Češka je imela že v sedmem stoletju po Kristusu bogate pralnice zlata, in je veljala pozneje v srednjem veku kot najbogatejša dežela na zlato. V Rusiji so začeli pridobivati zlato šele v 18. stoletju pri Jekaterinburgu in na Uralu. V sredi devetnajstega stoletja so odkrili kalifornijska in avstralska zlatna polja. Leta 1884. so dobili južnoafriška zlatna polja.

Vojske zadnjih 40 let. Od leta 1878. je bilo 18 vojsk, med njimi zlasti več krvavih kolonijalnih vojsk. Najznamenitejše vojske evropskih narodov so v tem času rusko-turška (1878), francoska kolonijalna vojska v Tunisu (1881), francoska ekspedicija v Tonking (1885), francoska ekspedicija na Madagaskar (1895), grško-turška vojska (1896), vojska Italije proti Abesiniji (1897), špansko-amerikanska vojska (1898), burska vojska (1899), angleška ekspedicija v Sudan istega leta, vojska evropskih velesil proti boksarjem na Kitajskem (1900), rusko-japonska vojska (1905), francoska ekspedicija v Maroko (1908) in na štirinajstem mestu stoji turško-italijanska vojska (1911). Nemčija je sodelovala samo v vojski zoper boksarje. Vendar stoji na petnajstem mestu nemška ekspedicija v južno Afriko proti Hererom. Vojska, v katero ni bila zapletena nobena izmed evropskih držav, je bila vojska med Kitajsko in Japonsko leta 1894. Iz najnovejšega časa moramo še prišteti dve balkanski vojski. Nemčija je imela v tem času dve vojski, Francija pet, katere so se vse vršile v naselbinah, Turčija tri, Italija dve, Anglija tri, in sicer tudi v naselbinah, Japonska dve in Španija dve. V vseh teh vojskah je sodelovala tudi mornarica.

Vsak naj pridobi vsaj dva naročnika!

Tržne cene.

Uradne cene za klavno govejo živino. Voli: 1. vrsta K 4.50, 2. vrsta K 4.—, tretja vrsta K 3.75, 4. vrsta K 3.50. — Krave: 1. vrsta K 4.10, 2. vrsta K 3.70, 3. vrsta K 3.50, 4. vrsta K 3.50. — Biki in telice: 1. vrsta K 4.30, 2. vrsta K 4.—, 3. vrsta K 3.70, 4. vrsta K 3.40. — Teleta od 5 do 6 K. Vnovečavalnica za živino v Ljubljani plača k temu še 1 K 50 v dodatka za 1 kg žive teže.

Obiskujte naše shode!

Več zidarjev

proti dobri plači in ugodnimi pogoji se sprejme takoj v delo. Javiti se je med uradnimi urami v

„Državni posredovalnici za delo“
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 3.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Franciška ul. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila
:: za shode in veselice. ::

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd.

Stereotipija Litografija.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Društvo je ustanovljeno leta 1908 ter ima sedaj 3330 članov.

Iz računskega zaključka za leto 1917/1918 je razvidno, da znaša:

rezervni sklad	K 30.893.—
dispozicijski sklad	20.000.—
bolniški sklad	21.000.—
pogrebni sklad	10.000.—
deležni sklad	100.901.14

Zaostali po umrlih članih dobé posmrtno podporo. Člani, ki so bolni, dobé bolniško podporo.

Društvene prodajalne so v Ljubljani in okolici, na Jesenicah, Savi, Koroški Beli in Trzinu.

Kot član pristopi lahko vsakdo. Pristopnina znaša K 1, delež K 50.

Pisarna in centrala:

Ljubljana - Spodnja Šiška, Kolodvorska ulica šte. 56.